

Враховуючи те, що КК України не містить формулювання «*корупційні злочини*», аналізуючи сутність поняття «корупції» та сферу суспільних відносин, в якій існує корупційна діяльність, вважаємо що корупційними злочинами є злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (Розділ XVII КК України). До них відносяться: ст. 364 «Зловживання владою або службовим становищем»; ст. 364-1 «Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної»; ст. 365 «Перевищення влади або службових повноважень»; ст. 365-2 «Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги»; ст. 366 «Службове підроблення»; ст. 367 «Службова недбалість»; ст. 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою»; ст. 368-2 «Незаконне збагачення»; ст. 368-3 «Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми»; ст. 368-4 «Підкуп особи, яка надає публічні послуги»; ст. 369 «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі»; «Зловживання впливом»; ст. 370 «Провокація підкупу».

Проаналізувавши ці склади злочинів можна констатувати, що їх переважна більшість співвідноситься з корупцією, як частина та ціле (зокрема це стосується незаконного збагачення, одержання неправомірної вигоди, тощо).

Бабаніна В.В., к.ю.н., доцент кафедри кримінального права НАВС

НЕОБХІДНІСТЬ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЙНОГО ПОЄДНАННЯ ПРИНЦИПІВ СТАБІЛЬНОСТІ ТА ДИНАМІЗМУ

Намагання привести вітчизняне кримінальне законодавство у відповідність до європейських та міжнародних стандартів, часто призводить до надмірної динамічності його розвитку. Тому,

значимою передумовою ефективності кримінального законодавства слід визнати гармонійне та раціональне поєднання його стабільності (яка дозволила б забезпечити зрозумілість такого закону і простоту його застосування), з одного боку, та динамічного розвитку (що б дало можливість втілити його відповідність сучасним суспільним вимогам та характеру суспільних відносин), відповідно до вимог сьогодення, – з іншого.

Однак, на жаль, тенденція до надмірного внесення змін до законодавства про кримінальну відповідальність тільки посилилася і по-суті, набула реально проблемного характеру. Так, зокрема, кардинальна зміна політичної кон'юнктури, яка відбулася на початку 2014 р. також обумовила внесення до КК України численних змін, значна кількість з яких є абсолютно непродуманими, алогічними та по-суті створюють додаткові перешкоди в правозастосуванні.

У цьому контексті слід пригадати і випадки, коли Верховна Рада України спочатку приймала закон про внесення змін до КК України, а згодом відміняла його. Наприклад, це стосується прийнятого Закону України № 721-VII від 16 січня 2014 р. «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та процесуальних законів щодо додаткових заходів захисту безпеки громадян», який був скасований Законом України № 732-VII від 28 січня 2014 р. «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України».

Цілком логічно, що така ситуація із законодавчими змінами не в останню чергу обумовлена саме недоліками в механізмі розроблення, обговорення та прийняття законодавчих актів, якими вносяться зміни до КК України. Правотворча діяльність останніх років багато в чому має безсистемний, а часом навіть хаотичний характер. Законопроекти, що виносяться на розгляд парламенту, далеко не завжди проходять належну наукову експертизу. Все це знижує ефективність запобіжної функції кримінального закону, негативно впливає на правозастосовну діяльність й призводить до невиконання закону.

В окремих випадках пропозиції внесення змін до КК України мають масштабніший характер і стосуються можливості виокремлення з нього низки норм та формування на їх підставі нового нормативного акта (запровадження інституту кримінальних проступків).

Привертає до себе увагу й те, що поява цілої низки законопроектів, на наш погляд, диктується не так нагальною потребою приведення законодавства про кримінальну відповідальність у відповідність до вимог швидко змінюваних умов життєдіяльності сучасного суспільства й держави, як бажанням відгукнутися, відреагувати на кожную більш-менш «голосну» подію чи справу шляхом створення нової норми КК.

Тому слушно зазначають деякі вчені, що складається враження, ніби переважну більшість тих складних життєвих ситуацій, що виникають насамперед у зв'язку з нестабільною соціально-економічною обстановкою в країні, законодавець намагається вирішити найпростішим і водночас навряд чи найефективнішим шляхом – за допомогою заходів кримінально-правової репресії. Однак, зовсім у недалекому минулому суспільство вже проходило цим шляхом, що, як відомо, довів цілковито свою неспроможність [1, с. 12].

Не останнє місце у цьому контексті займає і проблема гармонізації вітчизняного кримінального законодавства та приведення його у відповідність до європейських та міжнародних вимог. Утім, така діяльність також вимагає належного наукового забезпечення, у зв'язку з чим, одним із ключових напрямів розвитку науки кримінального права є розробка теорії гармонізації національного кримінального права із кримінальним правом країн Європи та теорії імплементації норм про кримінальну відповідальність, що містяться в чинних міжнародних договорах, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, у законодавство України. При цьому вчення про імплементацію відповідних положень до національного кримінального законодавства повинно входити до загального вчення про основні

правила, принципи та прийоми розробки, обговорення і прийняття законопроекту, яким вносяться зміни до КК України.

Безумовно, необхідність належного наукового забезпечення процесу розроблення та прийняття законопроектів важлива для всіх галузей законодавства, утім забезпечення належної якості саме кримінального законодавства є особливо актуальним з огляду на суспільну значимість цієї галузі та її вплив на охорону найважливіших прав, свобод та законних інтересів.

Що ж стосується самого наукового забезпечення, то воно повинно стосуватися всіх стадій починаючи від розроблення законопроекту та його обговорення, закінчуючи його прийняттям та набранням чинності. Цілком логічно, що одним із таких проявів вже є наукова експертиза, яка проводиться Головним науково-експертним управлінням Апарату Верховної Ради України. Однак, як свідчить практика, існуючий підхід не забезпечує належної якості законопроектів, а висновки вказаного управління далеко не завжди відповідають дійсній і об'єктивній науковій оцінці законопроекту.

Тому проведення поглибленого наукового дослідження всього механізму прийняття кримінального законодавства і вироблення на цій основі обґрунтованих пропозицій щодо реального наукового забезпечення всіх етапів розроблення та прийняття закону про кримінальну відповідальність і дасть змогу забезпечити гармонійне поєднання принципів стабільності та динамічності кримінального законодавства.

Список використаних джерел:

1. Тацій В. Я. Законотворчість : сучасні проблеми / В. Я. Тацій, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін // Голос України. – 2010. – № 168 (4918). – 10 верес. – С. 12–13.